
ŽIVOTINJE I FILOZOFIJE II:
TRAGOVI

Priredio Predrag Krstić

RAZUMETI FILOZOFSKU ŽIVOTINJU

Apstrakt: Ovaj rad inspirisan je knjigom Predraga Krstića Filozofska životinja. Zoografski nagovor na filozofiju, i predstavlja pokušaj da se u kompleksnoj mreži pojmova, simbola i filozofija koju ona postavlja ispita put razumevanja savremenog položaja filozofije. Birajući filozofsku životinju kao osnovnu temu, autor knjige balansira između tradicionalnog i savremenog položaja filozofije, između sistema njenih argumenata i konkretnog položaja u kom filozofiji danas treba prilaziti, između apstraktnog i individualnog. Vešto preispitivanje jezičkih strategija filozofije otkriva filozofa, odnosno čoveka kao pravu filozofsku životinju, kao ono mesto na kom se ove strategije ukrštaju, i koje stoga zahteva dodatnu analizu.

Ključne reči: filozofija, životinja, jezik, logika, simbol.

Započeti čitanje nove filozofske knjige uvek je izazov, ili bi to uvek trebalo da bude. Uprkos vremenu opšte, pa i filozofske masovne produkcije, stav koji pretenduje da bude filozofski nameće obavezu održavanja jednog pristupa bez predrasuda, ili bar mišljenja koje je svesno predrasuda koje nosi – mogli bismo reći čak i duha naivnosti u susretu sa novim, neotkrivenim, osobito ako se ono na prvi pogled javlja kao već poznato i osvojeno. Ukoliko novo štivo već nosi i stigmu pohvale, nagrade i pažnje javnosti, oprez spram njegove recepcije za čitaoca mora biti imperativ i s obzirom na tako nastali motiv autoriteta, na koji, opet, svaka filozofija kao takva mora da pretenduje.

Uprkos tome, knjiga Predraga Krstića *Filozofska životinja*, koja je dobila nagradu „Nikola Milošević“ za 2008. godinu, igra između postavljenih horizonata na takav način da njeno iščitavanje predstavlja pravu filozofsku avanturu. Pitanje filozofske životinje, ispitivanje životinjskog u filozofiji, pretenduje na jednu svesno izabranu „marginalnu“, pobočnu, nepretencioznu poziciju posmatrača koji bira u najmanju ruku neobičan ugao posmatranja, polusenku, koji više voli da zamaskira tragove puteva kojima se kreće i tako postavi zadatak za onoga ko namerava da ga misaono prati, nego da po modelu filozofije na otvorenom proklamuje istine, koristeći predno-

sti tradicionalnog motiva svetlosti koja samu sebe opravdava. Ova *off* pozicija tako pred svog posmatrača postavlja jedno od ključnih pitanja savremene filozofije, pitanje filozofije same i statusa koji ona sme da zauzme u uslovima u kojima danas epohalno prebiva, pitanje mesta, toposa filozofije s obzirom na njen dosadašnji razvoj i njene naslućene buduće puteve.

Zoografski nagovor na filozofiju na prvi pogled deluje kao knjiga usmerena na širu javnost, zainteresovanu za neobičan, zanimljiv i nov način upoznavanja sa filozofskom galerijom misli i ubeđenja – izazovna nova prilika da se sa filozofijom zabavimo i njome pozabavimo. Nesumnjivo da ova knjiga može poslužiti i u te svrhe, ali će prvi utisak za čitaoca biti ne samo vesela i duhovita atmosfera bavljena filozofskim temama, već i zahtev da se snađe u široko rasprostrtom i zamršenom štivu slika, simbola i filozofija. Vešto preplitanje motiva, neobičan način vođenja tog preplitanja usklađen sa slobodom, ali ne i nepromišljenom stilistikom jezika, činiće da to putovanje kroz zoološki vrt pobudi i održi pažnju na nekoliko različitih nivoa. Pri tome, široka osnova kojom nas autor vodi mora rezultovati i osobitim obrazovno-pedagoškim učincima, bilo da je u pitanju poznavalac ili neko ko se sa filozofijom tek upoznaje. Poput lavirinta, ova zapletena mreža mogućnosti filozofskog vodi računa o individualnom, o konkretnom pojedincu, ma kakva da je njegova startna pozicija u ovoj šetnji, i o prilici da se ona kao takva izgradi, razgradi i razvije sopstvenim pravcima čitanja i tumačenja, ne namećući gotova rešenja i odgovore. Ne, ovo nije jednostavan anegdotski ulaz u filozofiju.

Kao mogući ulaz u – a svakako i nagovor na – filozofiju, ovaj splet puteva lako bi se mogao uporediti sa filozofskim mišljenjem uopšte, jer ponavlja problem njegovog počinjanja u najmanju ruku u onoj meri u kojoj se i svaki filozof uvek iznova mora razračunavati sa tim počinjanjem i filozofijom. Ova knjiga se, dakle, može čitati i kao *filozofski* nagovor na filozofiju, namenjen i samim filozofima. I odmah se pitamo: zašto bi filozofima bio potreban nagovor na filozofiju? Šta je to u filozofiji i filozofima, možda specifično za ovo vreme, što ne čini izlišnim takav nagovor? Na tom tragu razvija se defile životinjskih simbola i označitelja kao izazov filozofiji samoj, filozofiji danas iz perspektive njenog istorijskog razvoja i tradicionalnog važenja. On se otvoreno hvata sa najaktuelnijim, a opet istovremeno i permanentnim pitanjem filozofije: kako joj pristupiti

iznutra, iz same stvari, a istovremeno biti smotren u pogledu onog što joj je transcendentno i ostati primeren zahtevima koji stoje u njoj i pred njom upravo u trenutku u kom se o njoj govori. Potez autora je jedna prividna distanca spram filozofskog, distanca koja treba da posluži kao oslobađanje prostora na kom bi se potom mogao načiniti zaokret u pravcu filozofske (auto)refleksije – senka koja će da osvetli ona mesta na koja svetlost na koju smo navikli ne dopire, ali ih *ordo inverso* tek omogućava.

Funkcija te distance ogleda se već u samom glavnom naslovu knjige, *Filozofska životinja*, gde nas početno povezivanje animalnog, kao iracionalnog, pokorenog ili isuviše divljeg, nagonskog i determinisanog, i sa druge strane filozofskog, upravljačkog, slobodnog, prosvetljenog i primarno ljudskog, upućuje na čoveka samog kao filozofsku životinju. Ova dvostruka dualnost provlači se kroz celokupnu knjigu, pokazujući se na mnogim mestima u manje ili više naglašenoj formi. Ona predstavlja i prvi čvor, prvu raskrscopicu kretanja čitanja i mišljenja po ovom tekstu, a time i metodološki obeležava njene učinke i njeno rasplitanje. Jer, čitanje ove knjige ne mora biti linearno. Naprotiv, ona je vrlo brižljivo osmišljena kao pravi zoografski vrt dobre nade, po kome se možemo sasvim slobodno kretati od jednog do drugog bestijarijuma, vraćati se i zaobilaziti, a da uvek budemo pred istim pitanjem koje se razvija u neograničenom broju otkrivenih i neotkrivenih vrsta/puteva, od kojih mnogi izumiru. Svaki od njih ima bar onu dodatnu dimenziju koja nas vraća na-trag i postavlja pred simboličko učitavanje i identifikovanje nas samih sa datim životinjskim primerom/simbolom, u svom bogatstvu njegovih veza i značenja. Izvanredan primer te slojevitosti teksta i mnogostrukosti zadataka koje on može (ili treba) da obavi je i poslednja velika celina, neka vrsta pogovora u kom autor pokušava da položi račun o onome što je rečeno i što nije rečeno, koja je zapravo posvećena životinjama – mačkama, i tako neraskidivo uklopljena u tkivo teksta, naglašavajući da je svaki govor ove vrste osuđen na sebe samog, odnosno da sebe ne može sasvim napustiti. Utoliko je i svaka metapozicija – poput ovog pokušaja da se opiše niz utisaka i razmišljanja nastalih čitanjem ove knjige – osuđena na bar delimični promašaj teme usled promene jezika kojim govori.¹ Ni izbor mačke

¹ Koliko je ovo interesantno pitanje ogleda se u još jednom autorovom metagovoru o tekstu – u načinu na koji je koncipiran sadržaj. Naglašeno inventivan jezič-

kao zaključne životinje nije slučajna: mačke kao životinje u kojim sa sreću dva opozita životinjskog odnosa prema ljudskom, odomaćenost i neukrotivost, divlje i pitomo, stapaju u sebi granice domena relevantnosti životinje za ljudsku praksu i mišljenje.² Pa ipak, one simbolišu slobodni izbor, inaugurišu prostor kretanja s obzirom na koji se pomenuta fragmentarnost „filozoofskog“ vrta ipak drži u granicama kaveza razumevanja. Na tom mestu postoji filozofska životinja, ona koja poseduje logos.

Logos, jezik, razum ovde je, kao i tradicionalno, glavna tačka demarkacije, glavni moment priče o životinjama. Ona reprezentuje one o kojima se govori, životinje, kao one koje same sebe u govoru ne mogu predstavljati, dok istovremeno zastupa čoveka filozofa, onog koji govori, u njegovoj moći obrazlaganja, izlaganja, tumačenja i imenovanja, u biblijskoj moći konstitucije važenja sveta označavanjem. Zašto je onda uopšte potrebna priča o priči o životinjama? Zašto uopšte toliko životinja defiluje filozofskim tekstovima, i zašto se njima bavimo? Deridina mačka koja upućuje pogled onog Drugog, one nezahvaćene drugosti i transcendencije pred kojom se osećamo nelagodno i ogoljeno, pogled pred kojim osećamo uskraćivanje i osporavanje apsolutne sekularne ljudske vladavine nad poimanjem sveta, upućuje nas na mogućí odgovor autora: životinje predstavljaju alternativu čoveku, u svetu ukorenjeno postojanje, koje podjednako na svet reaguje i odgovara kao što to i mi činimo. Kažemo *mogućí* odgovor autora zbog toga što je celokupan tekst ispletena mreža mogućih odgovaranja, jedan širok dijapazon odgovaranja, koji svakom čitaocu pojedinačno postavlja zahtev da se po njemu kreće i iznađe sopstveni filozofski pozitum. Iza ovog zahteva autor postojano stoji, ni u jednom trenutku ne pružajući mogućnost odstupanja. Međutim, u analizi životinjskih simbola i metafora mogu se nazreti niti vodilje

ki stil, fragmentarnost kompozicije, a pre svega neobično naslovljena poglavlja govore sami za sebe – jer u velikoj meri govore onomatopejama: I-a, Bee, Muu...

² U tom duhu stoji i – sigurno, ne slučajno – Deridino pozivanje na pogled mačke, koji reflektuje naš sopstveni pogled otkrivajući stid, dok istovremeno postavlja pitanje onog drugog, upravo iz tačke te refleksije našeg i nama dobro znanog. Dovodeći ovaj pogled mačke u završno poglavlje autor ipak zaokružuje delo blagim naglaskom na problemu stida, tela i ogoljenosti, koji uvodi počevši od početka, od Biblijskog korena, zmije i drveta dobra i zla, te čovekovog otkrivanja sopstvene animalnosti, zajedno sa smrću, konačnošću i odgovornošću odlučivanja. Up. Krstić 2008: 365 i 10–11.

koje uklapaju ovaj animalni sklop u celinu i koje time stoje kao mogući pravci tumačenja njegovih intencija.

Na istom tragu treba postaviti i pitanje o kakvoj životinji se ovde radi? Nesumnjivo, ona je filozofska životinja, ali je ona to na mnogo međusobno vezanih načina. Isprva, radi se o mnogo izdvojenih životinja, koje se pojavljuju u filozofskom tkivu sa svojim zasebnim funkcijama u okviru različitih tekstova. U pitanju su posebne, mogli bismo ponegde reći čak i individualizovane životinje, vrlo precizno raspoređene u grupacije, koje su opet međusobno postavljene tako da je kretanje čitaocu omogućeno sa svih strana i u svim pravcima. Ovakva slobodna, a ipak osmišljena koncepcija suprotstavljena je klasifikatorskom razvrstavanju životinja, što je na ovaj ili onaj način prisutno sve vreme u tradiciji mišljenja o životinjama. Klasifikatorski princip paralelan je deduktivnom, izvođenju mesta pojedinih životinjskih vrsta i rodova na temelju definisane kategorije animaliteta. Ovakav antropocentrički odnos prema razumevanju životinja, gde od čoveku prirođenog razuma i njegovih logičkih sposobnosti zavisi mogućnost životinjskog, naglašava i ispituje odnos animaliteta i humaniteta, jer se oni uvek razumevaju jedno s obzirom na drugo.³ Takva vrsta preispitivanja humaniteta, ovde čak i specifično ljudskog, u onoj meri u kojoj je tokom istorije filozofije distinktivna odlika čoveka koicidirala sa lokusom filozofiranja, na osoben način je funkcionalna i u ovoj knjizi, uprkos izostajanja linearnosti binarnog koda kategorija. Fragmentarnost koja nam omogućava da se po knjizi šetamo kao po zoološkom vrtu, birajući staze, ulaze i izlaze iz knjige slobodno i unapred kreativno, tera nas i da obratimo pažnju na to zašto se toliko različitih životinja pojavljuje tamo gde im, naizgled, mesto nije – i zašto svako to pojavljivanje ipak nosi sa sobom određenu srodnost i bliskost. Jer, način na koji životinje postaju filozofske životinje prvenstveno je stvar diskursa filozofije: ove životinje nisu bića od krvi i mesa, već metafore, slike, simboli, čije je pružanje ka realnim životinjama opet zaseban filozofski problem. Kao takve, one su odjek onog logosa koji izdvaja

³ Već i klasična definicija čoveka kao *animal rationale* ukazuje na ovu međusobnu zavisnost: njom je potvrđena naša srodnost sa životinjskim, ali i razlika, toliko *specifica*, da predstavlja potpuni izuzetak u odnosu na bilo koju drugu specifičnu razliku tog kova. Način na koji se ova vrsta razdvaja od ostalih toliko je različit upravo zato što princip svake podele suštinski zasniva na sebi – ona je autorefleksivna kada je ovaj problem u pitanju.

čoveka od drugih živih bića, onog racionalnog koje specifikuje životinjsko u čoveku ka ljudskom. U meri u kojoj od početaka filozofije njen jezik ima pretenzije na strogu strukturu i kontrolisano izvođenje, pojavljuju se paralelno i neuralgična mesta koja te pretenzije probijaju i odvođe filozofiju dalje od njenih trenutnih mogućnosti. Pojavljivanje metafore, onog simboličkog, moment je proboja ka onom alternativnom u određenju čoveka i filozofa – ono na šta zaboravljamo, ono što se ne može uhvatiti, uvek se iznova vraća i postavlja zahtev za svojim priznavanjem.

Knjiga na prvi pogled odiše varijetetom pojedinačnih, iako grupisanih životinja. Životinja kao takva nije u igri, odnosno naglašeno nije u igri do samog kraja, do polaganja računa, gde se kategorije animaliteta i humaniteta puštaju u međusobnu igru, ali tek na temelju prethodnih animalnih ispitivanja humanog i filozofskog. Kategorija animaliteta, kao što je pomenuto, ukazuje na klasično saznavno odnošenje prema životinjama – njihovu klasifikaciju, opisivanje, kategorisanje, a potom i njihovo korišćenje na mesto čoveka, tamo gde je moguće poštedeti ono ljudsko, počev od teškog fizičkog rada do laboratorijskih istraživanja.⁴ Koliko je takvo razumevanje životinjskog podređeno čoveku vidi se iz izrazito interesantnih pasaža o otkrivanju novih životinja, od konja u Americi, nosoroga u Africi, do potpunog kolapsa sa kljunarom, koji nikako nije mogao da se ukopi u postojeće klasifikacije i način konceptualizacije sveta na koji se one oslanjaju. Suvereno vladajući svetom, čovek je i sam u tolikoj meri pod vladavinom svoje, već neproblematično prihvaćene razumnosti, logosnosti, da, nailazeći na činjenice koje kontriraju takvoj strukturi sveta, pre bira da ih ignoriše i podredi prihvaćenom okviru, nego da isti preispita. Ovo se osobito oseća na ponuđenoj alternativnoj jezičkoj praksi opisivanja, koja se u odnosu na klasifikovanje rečnika oseća kao

⁴ Savremena filozofska misao ispituje ovaj način konceptualizacije životinjskog uključujući ga u humanistički diskurs „prava“, primerenih životinjama, ali zasnovanih po liberalističkom modelu ljudskih prava – na delu je dehumanizacija, deantropomorfizacija zakona i uopšte područja političke prakse prinude i nasilja, no ipak sprovedena na fonu jedne paradigme oslonjene na opozite individualnog i opšteg, umskog i samosvesnog figurisanja u poretku prava i dužnosti. Na tragu prevazilaženja ovoga bio bi zahtev da se animalitet misli iz njega samog, da se pokuša sa autonomijom koja bi se unapred pretpostavila području animalnog, što takođe pretpostavlja da bi takvo mišljenje moralo moći zaobići zamke filozofskog govora i iznaći za sebe specifičan jezik. Ocrtavajući elemente simboličkog i metaforičkog porobljavanja životinjskog, ova knjiga kreće se upravo tim putem. Up. *ibid*, str. 398–409.

slabiji, nedovoljan zahtev. Čak i ta alternativna mogućnost koja se napokon iskristalisala biva podređena prvobitnom kriterijumu procene, te samim tim i shvaćena kao nedovoljna, nezadovoljavajuća, kao loše privremeno rešenje. Da bi se unapred izbegla ova podjarmljivačka praksa, životinjsko kao takvo reprezentovano je pojedinačnim primerima svoje simboličke funkcionalnosti. Međutim, ova strategija je i oznaka potrebe da se utvrđeni putevi dopune novim načinima ispitivanja stvarnosti, tako da se unapred ne postavlja zahtev za njihovim hijerarhijskim ustrojavanjem, već da se oni zaista prihvate kao alternativne i ravnopravne mogućnosti. To je potez jedne perspektive po modelu prizme, koja bi prelamala različite zrake i osvetljavala iste stvari pod drugačijim svetlosnim uglovima, ipak ih sažimajući pod jednim osnovnim pitanjem teksta.

Jezičko i kategorijalno povezano je logosnom prirodom čoveka i alogosnom prirodom životinje. Međutim, iako bez logosa, životinje se u jezičkoj praksi čoveka – osobito u naglašeno jezičkoj praksi poput filozofije – probijaju kidajući njene tokove i unoseći sobom iskre tog alogičkog, iracionalnog, neartikulisano. Ne samo kao višak materijala koji treba oformiti racionalnim sredstvima, višak sveta koji treba da potpadne pod nagon za saznanjem i moći, već najpre kao permanentno izbijanje, kao konstanta filozofskog žargona, koja ukazuje izvan njega, na teme, motive i stvarnost koja odstupa od stila govora u kom se pojavljuje, i koja za sebe iznova i iznova zahteva primerenije mišljenje i primereniji govor. Već u samom startu, figurišući preko simbola i metafore, najpre kao slika, filozofska životinja provocira filozofski govor da se otvori za druge i drugačije načine argumentacije, za raznolike mogućnosti razgovaranja.

Jedan od osobitih načina na koje srećemo životinju u filozofiji je način na koji ona učestvuje u izgradnji ne samo čovekove, već i *filozofske* subjektivnosti, u izradnji filozofovog razumevanja samog sebe kao filozofa. Budući da subjektivnost negde i dalje važi kao kategorija primenjiva na čoveka samo ukoliko je obeležena samosvešću, čini se paradoksalnim da životinja igra ulogu u bilo kakvom njenom zasnivanju, jer upravo ta kategorija suštinski odvaja ljudsko od životinjskog. Međutim, upravo na tom mestu izvire životinja kao alter-ego. Sokrat kao obad ili Diogen pas možda su najpoznatiji primeri ovog tipa samorazumevanja, ali verovatno i upravo oni sa kojima bi filozofi danas već refleksno najpre hteli da se poistovete,

prisvajajući pretenziju na provokaciju, na uznemiravanje ustaljenog poretka i na filozofski stav kao način života, a ne samo kao institucionalnu delatnost. Ovaj filozofski ideal življenja u vezi sa svojim životinjskim alter egom pokazuje ono što ostaje neizbežni aspekt filozofiranja – njegova konstantna veza sa življenjem samim, sa načinom njegovog osvajanja i zadobijanja, sa razumevanjem koje, jednom probuđeno, od tog korena više ne može da uzmakne, već postojano traži nove pristupe, otvarajući nova polja kroz koje ono što razumevamo napokon uvek iznova probija. Čovek u svom samorazumevanju i dalje, u oblikovanju sebe samog najpre i najviše oteplotvoruje taj sklop i te motive – a obe ove odlike su najpre odlike filozofa. Tako se i animalni motivi sa svojim simboličkim značenjima nameću kao još jedan, istorijski veoma prisutan i veoma drevan vid samorazumevanja, koji neprestano oslovljava one elemente koji ne mogu da se zahvate jezikom određene filozofije, ali koji se njoj i kroz nju nameću. Ova vrsta samorazumevanja proteže se i prožima sa razumevanjem uopšte, nevezano za oblast i način njihovog povezivanja, tako da i animalni elementi filozofskog govora, čak i ako nisu direktno usmereni na koncepciju čoveka kao filozofske životinje, nagoveštavaju ono ispušteno, ono što smo zaobišli, ali i ono što će se vratiti kao poziv iz života samog na koji će filozofija morati da traži odgovor. Upotreba slika i simbola, napokon, vraća na prvobitnu slobodu stila filozofiranja, bilo da je on bio pesnički više ili manje eksplicitno orijentisan – na slobodu da se novim načinima govora otvore novi načini pristupa onom datom,⁵ naglašavajući ne samo motive i elemente koji izostaju, ali se probijaju, već i potrebu da se celokupnom tom fenomenu priđe na sistemski drugačiji način, ne bi li se osvetlilo samo njegovo prisustvo i njegova struktura. Paralela filozofskog i životinjskog alter ega čoveka vrhuni primerom Kafkine metamorfoze, gde napokon čovek ne samo da se pokazuje, već i *postaje* životinja sama, i to jedna od najprezrenijih i najneuglednijih. Reč tako postaje meso, stvarnost postaje delatna ukoliko je oslovljena i prepoznata, a metamorfoza glavni *alter-motiv* šetnje među

⁵ Kao i same životinjske metafore, tako se i različiti stilovi filozofiranja susreću i menjaju kroz istoriju filozofije. Počev od Platonovih mitova na mestu sokratovskih aporija, preko izrazite individualnosti stila jednog Kjerkegora (Kierkegaard) ili Ničea (Nietzsche), do Hajdegera (Heidegger) i njegovih proigravanja suštine pesništva i mišljenja.

lelujavim pričama o životinjama i čoveku. Njen malo optimističniji par opet je metafora koja ne dolazi direktno iz filozofije, ali je primereno pogađa – ptica feniks. Ponovno rađanje iz pepela, nepokorno nastajanje iz mrtvila, zadobijanje sebe tamo gde je ono već izgubljeno karakteriše napor filozofiranja da izrodi i da stalno porađa onaj početni poriv koji suštinski obeležava filozofsko, onaj nagon da se iz utvrđenog i stabilnog razumevanja iznova okrećemo i ogledamo u mnogim očima i mnogim površinama, kao da to činimo prvi put. Time dolazimo i do izmišljenih životinja, do mitoloških životinja, koje su krajnja tačka natezanja i ravlačenja priče o životinjama. Na njihovim primerima eksplicitno se pokazuje sve prethodno rečeno – one figurišu kao stvarne utoliko što ogranižuju stvarnost na sebi svojstven način, zbog toga što odgovaraju na potrebu da se o stvarnosti nešto kaže – i utoliko mogu biti i stvarnije od pravih životinja od krvi i mesa. One su primer metaforičnog u priči o životinjama, one su u osnovi jezgrovita i sažeta sama ta priča.

Napokon, i jedan lični intermeco: prilazeći čitanju knjige zaželela sam da prvo otvorim poglavlje koje se bavi meni najdražim životinjama – mačkama. To nisam učinila, već sam krenula drugim putem, ali kad sam došla do priče o mačkama na trenutak sam bila razočarana zbog nedostatka priče o *mačkama* – bio je to, kao što je pomenuto, govor o govoru o životinjama... Vrlo brzo mi je prvi utisak zamenilo oduševljenje, jer je zapravo poglavlje sasvim usklađeno sa mojim sopstvenim stavom o tim dragim životinjicama isti taj stav dovelo u pitanje i sasvim razotkrilo. Razlog zbog kog su mi one oduvek bile drage je specifična individualnost, dostojanstvo i autonomija koju pokazuju. Dovoljno bliske i poznate da bismo se sa njima mogli sroditi i da bismo poverovali da ih poznajemo, a opet sasvim nezavisne i neuhvatljive. To su životinje koje su nam upravo poput ljudi, poput „drugih“ ljudi, od kojih imamo provokaciju, ali i koje nam, upravo kao nama jednake, mogu biti partneri. Posle svega, one su živi simboli svake priče o životinjama, i sa njima pre svega treba – živeti. Tako se život prepliće sa pričom, mit sa filozofijom, a šetnja sa njima postaje hod od poznatog u nepoznato. Pričati priču o mačkama bilo bi suvišno – jer mačke same pričaju priču o sebi, i o nama.

Primljeno: 1. jula 2010.

Prihvaćeno: 12. avgusta 2009.

Literatura

Krstić Predrag (2008), *Filozofska životinja. Zoografski nagovor na filozofiju*, Službeni glasnik, Institut za filozofiju i društvenu teoriju, Beograd.

Una Popović

UNDERSTANDING PHILOSOPHICAL ANIMAL

Summary

In this paper, inspired by the Predrag Krstić's book *Philosophical Animal*, author is trying to find hers way through a broad and complex web of philosophies and roles that different animals play in them. The main question is how to understand philosophy itself in a present day context, which philosophy is supposed to think and rethink through. Animals as presented in concepts, more precisely philosophical contexts, open one interesting and innovative way to deal with this question, balancing between tradition of philosophy and its presence, structure of philosophical arguments and questioning of language of philosophy, abstract and individual. In this frame philosopher as the true philosophical animal is revealed as the main symbol that requires analysis in his philosophical strategies.

Key words: philosophy, animal, language, symbol, logic.